

ВИСНОВОК

щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» щодо розширення переліку осіб, які мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу (реєстр. № 11456 від 30 липня 2024 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 30 липня 2024 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 27 вересня 2024 року (протокол № 170) проект Закону про внесення змін до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» щодо розширення переліку осіб, які мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу (реєстр. № 11456 від 30 липня 2024 року), поданий Кабінетом Міністрів України (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблений з метою забезпечення права осіб, потерпілих від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними ознаками на безоплатну вторинну правничу допомогу.

Так, на виконання зазначеної мети Законопроектом пропонується включити до переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правничу допомогу осіб, потерпілих від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними ознаками.

На думку суб'єкта права законодавчої ініціативи реалізація Законопроекту дозволить забезпечити право на безоплатну вторинну правничу допомогу осіб, потерпілих від кримінальних правопорушень на ґрунті ненависті за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, інвалідності, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними ознаками.

Розглядаючи Законопроект, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

Статтею 59 Конституції України встановлено, що кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно.

Законом України від 20 червня 2022 року № 2319-ІХ Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (далі –

Стамбульська конвенція). Згідно зі статтею 57 Стамбульської конвенції сторони забезпечують право на правову допомогу та безоплатну правову допомогу жертвам відповідно до умов, передбачених їхнім національним законодавством.

8 листопада 2023 року опубліковано перший Звіт Європейської Комісії про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року, який містить низку рекомендацій у сфері реформ. Серед таких рекомендацій було визначено: прийняття законодавства, спрямованого на впровадження та виконання положень Стамбульської Конвенції; завершити перегляд законодавства щодо прав осіб, які належать до національних меншин, зокрема у сфері освіти, медіа та використання державної мови, а також закону про національні меншини відповідно до рекомендацій у висновку Венеційської комісії від 12 червня 2023 року та її подальшого висновку від 9 жовтня 2023 року.

Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини Законопроект підтримується.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України (далі - ГНЕУ), розглянувши Законопроект висловило до нього деякі зауваження. Так, ГНЕУ зазначає, що Законопроектом передбачається розширення кола суб'єктів, які матимуть право на безоплатну правничу допомогу, що у свою чергу вимагатиме додаткових витрат з Державного бюджету України. У зв'язку з цим, ГНЕУ звертає увагу, що відповідно до частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України та вимог частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки). Проте, у пункті 5 пояснювальної записки до Законопроекту зазначено, що реалізація положень законопроекту не потребуватиме додаткового фінансування з Державного бюджету України на 2024 рік, оскільки з урахуванням часу набрання ним чинності буде здійснюватись в межах видатків за бюджетною програмою «Забезпечення надання безоплатної вторинної правничої допомоги та послуг з медіації», передбачених у Державному бюджеті України на відповідний рік. Відповідно до пункту 1 Розділу II «Прикінцеві положення» Законопроекту «цей Закон набирає чинності через рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні». Однак, такий підхід, на думку ГНЕУ (прийняття норм, дія яких відкладається на невизначений термін – «через рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні»), викликає певні сумніви, оскільки на момент, коли обставина, з якою пов'язується введення в дію поданого Закону настане, суспільні відносини, в тому числі бюджетні спроможності держави можуть потребувати іншого врегулювання, а відтак і нового нормативного забезпечення.

У Конституції України визначається, що Україна є демократична, соціальна, правова держава (стаття 1), права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини

є головним обов'язком держави (частина друга статті 3), органи державної влади, у тому числі й Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в Україні, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 6, частина друга статті 19, стаття 75).

Положеннями Конституції України передбачено, що права і свободи людини і громадянина визначаються виключно законами України (пункт 1 частини першої статті 92).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Обговоривши Законопроект, відповідно до статей 93, 111, 114 Регламенту Верховної Ради України, Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного дванадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до Закону України «Про безоплатну правничу допомогу» щодо розширення переліку осіб, які мають право на безоплатну вторинну правничу допомогу (реєстр. № 11456 від 30 липня 2024 року), поданий Кабінетом Міністрів України і за результатами розгляду в першому читанні прийняти його за основу і в цілому, а також у разі прийняття законопроекту як закону доручити Комітету разом з Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України здійснити редакційне та техніко-юридичне доопрацювання його тексту.

2. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити Голову підкомітету з питань організації та діяльності адвокатури, органів надання правової допомоги Ватраса В.А.

Голова Комітету

Д.В. МАСЛОВ

